

© KRISTHELMANS

TWEE JAAR AB REGISTER

Op 1 januari 2014 ging het project 'AB Register' van start binnen Belpork vzw, oprichter en beheerder van het Certus kwaliteitslabel voor varkensvlees. Sindsdien is het systeem uitgegroeid tot een volwaardige tool binnen het hedendaagse management van varkensbedrijven, met een bereik van ongeveer driekwart van de Belgische vleesvarkensstapel en twee derde van alle Belgische varkensbedrijven. Een overzicht. – *Wannes Vanderhaeghen, Amcra*

De periodieke bedrijfsrapporten van het AB Register geven de veehouders en dierenartsen een beter inzicht in het (aangepast) antibioticumgebruik op hun bedrijf. Eind december 2015, begin januari 2016 werd het derde periodieke bedrijfsrapport verstuurd naar de deelnemende bedrijven. Tijd om eens stil te staan bij enkele resultaten en veranderingen in de voorbije 2 jaar.

Gebruik van het AB Register

Even oprissen (zie ook *Management&Techniek* 22, 2014): in het AB Register moeten alle voorgeschreven en verschaft antibiotica voor een bedrijf (op niveau van het beslag) worden geregistreerd. Dit is de taak van de verschaffer van de antibiotica, de dierenarts, de mengvoederfabrikant of de apotheek. De varkenshouder is echter verantwoordelijk voor de volledigheid en de correctheid van de registraties, zodat de juiste gege-

.....
Elke Certusproducent is nu verplicht het periodieke bedrijfsrapport te bekijken met zijn dierenarts.
.....

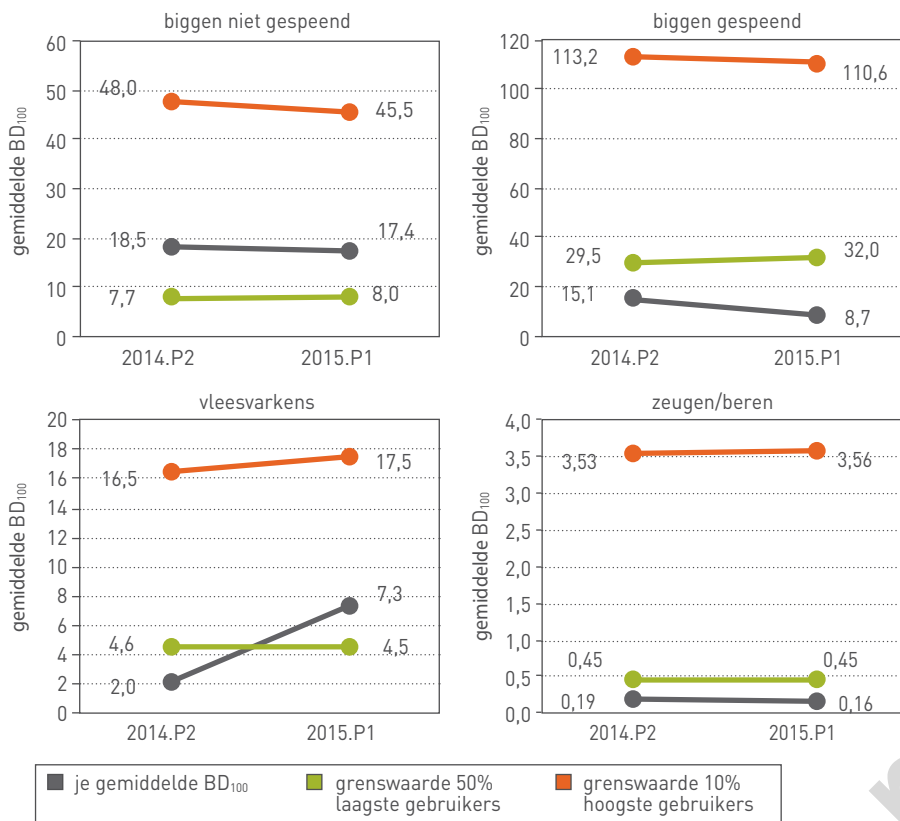
vens worden gebruikt bij de berekeningen voor het bedrijf. Onbruikbare registraties zijn bijvoorbeeld registraties voor diercategorieën die niet op het bedrijf aanwezig zijn volgens de dierbezettingsgegevens, of negatieve registraties (terugnages of correcties) die niet overeenkomen met eerdere registraties. Ook onrealistisch hoge aantallen verpakkingen van een product of heel veel registraties voor heel weinig dieren komen voor. Het is dus heel belangrijk deze gegevens goed te controleren! Een overzicht van de registraties voor het bedrijf is eenvoudig te vinden

door aan te melden in het producentenportaal van het AB Register (www.ab-register.be). Bij fouten neem je best contact op met de verschaffer.

Periodiek bedrijfsrapport, bron van essentiële info

Het volledige rapport omvat 3 grote delen. Vooreerst vind je de weergave per diercategorie van het aantal behandeldagen met antibiotica in de voorbije rapporteringsperiode. Daarna ook een overzicht van de gegevens (dierbezetting en registraties) die zijn gebruikt bij de berekeningen. Ten slotte vind je de mate waarin behandeld werd met producten van de 3 Amcra-kleurcodes.

Aantal behandeldagen Sinds het tweede bedrijfsrapport is de rapporteringsperiode vastgelegd op een jaar. In dat tweede rapport werd het gebruik berekend voor de periode van 1 januari 2014 tot 31 december 2014; het derde rapport toont het

Figuur 1 Voorbeeld van de evolutiefiguren voor een bedrijf met de 4 diercategorieën. Twee rapporteringsperiodes worden vergeleken: 2014.P2 (= 01/01/2014 – 31/12/2014) en 2015.P1 (= 01/07/2014 – 30/06/2015). - Bron: AB Register

gebruik voor de periode van 1 juli 2014 tot 30 juni 2015. De rapporteringsperiode schuift dus op met 6 maanden. Per diercategorie wordt per maand berekend hoeveel dagen op 100 een dier behandeld wordt met antibiotica (= de maandelijkse BD₁₀₀). Daarnaast wordt uit de 12 maandelijkse BD₁₀₀-waarden het gemiddelde aantal behandeldagen op 100 berekend (= de gemiddelde BD₁₀₀). Dit dient dan als basis voor het benchmarken van elk bedrijf (het rangschikken tegenover de andere bedrijven). Om snel en eenvoudig het gemiddeld gebruik te

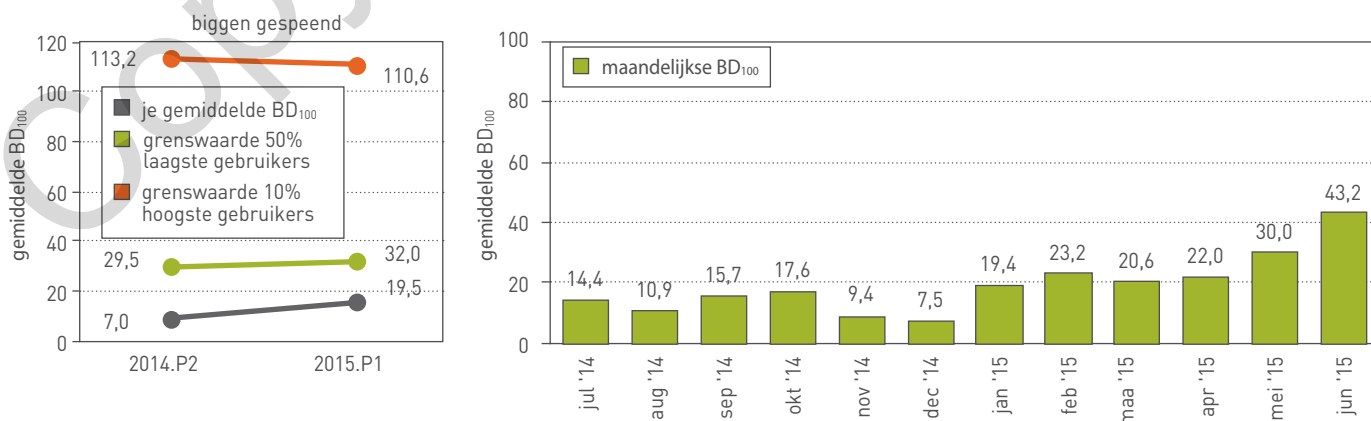
kunnen inschatten, wordt een indeling gemaakt in een groene, gele en rode zone. Een bedrijf dat voor een bepaalde diercategorie in de groene zone zit, behoort voor deze diercategorie tot de 50% laagste gebruikers. Zit het bedrijf in de rode zone, dan behoort het tot de 10% hoogste gebruikers. In de gele zone bevindt het zich daartussenin. Een belangrijke nieuwigheid sinds 1 januari 2016, is dat Certusproducenten die voor minstens één diercategorie in de rode zone zitten verplicht zijn een analyse te maken van de oorzaak van het hoge

gebruik in deze categorie, dit in overleg met hun bedrijfsbegeleidende dierenarts. Hiervan moet ook een verslag worden opgemaakt volgens een vastgelegde template (te downloaden via de Certus-website). Het is niet de bedoeling om hierbij te normeren, maar de aandacht te vestigen op mogelijke ruimere problemen op het bedrijf.

Evolutie in de tijd Een andere manier om het antibioticumgebruik te vergelijken is in de tijd. Om dit te vergemakkelijken, is sinds het derde bedrijfsrapport een nieuwe type figuur opgenomen, namelijk de evolutiefiguur (figuur 1). Daarop is eenvoudig af te lezen hoe het gemiddelde aantal behandeldagen in de laatste rapporteringsperiode zich verhoudt tot het gemiddelde aantal behandeldagen in de vorige rapporteringsperiode. Bovendien is in de evolutiefiguur ook opgenomen in welke zone (groen, geel of rood) het gebruik zich in beide periodes bevindt: 2 vliegen in één klap dus!

De grenswaarden voor de groene en rode zones tonen nog geen echte trends. In sommige diercategorieën stijgt de grenswaarde voor de groene zone lichtjes, in andere daalt ze lichtjes of blijft ze gelijk. Een gelijkaardig beeld zien we bij de grenswaarde voor de rode zone. Het is echter nog te vroeg om hier conclusies aan te koppelen.

Kritische analyse Het spreekt voor zich dat een stijgend gebruik in een of meerdere diercategorieën niet goed is. Het is interessant om bij zo'n stijging de figuur met de maandelijkse BD₁₀₀ te bekijken. Als de stijging te wijten is aan een kortstondige piek in het gebruik – enkele maanden met een hoger gebruik dan normaal in die diercategorie – wijst dit mogelijk op een tijdelijk probleem (bijvoorbeeld een ziekte-uitbraak). Als er echter sprake is van een geleidelijk toenemend gebruik, dan suggereert dit

Figuur 2 Voorbeeld van een stijgende evolutie van het antibioticumgebruik bij gespeende biggen, waarbij de figuur met de maandelijkse BD₁₀₀ toont dat het eerder gaat om een graduele toename dan om een tijdelijke piek. - Bron: AB Register

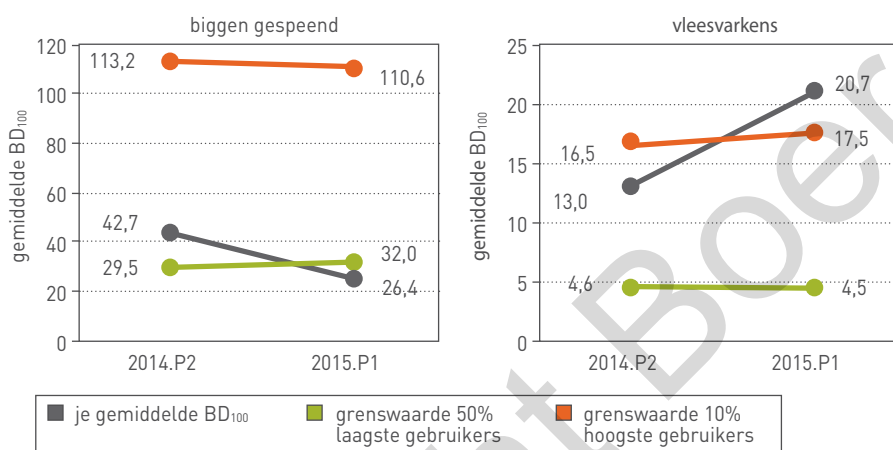
eerder een structureel probleem (figuur 2). In beide gevallen moet je, in overleg met je bedrijfsbegeleidende dierenarts, nagaan wat de oorzaak is, hoe je herhaling kan vermijden en hoe je het probleem op een duurzame manier kan oplossen.

Ook bij een dalende evolutie kan de figuur met de maandelijkse BD_{100} relevante info bieden. Het is immers niet noodzakelijk een goed idee alle antibioticumgebruik in een bepaalde diercategorie van de ene maand op de andere compleet te bannen. Dit kan leiden tot gezondheidsproblemen bij de dieren of tot de noodzaak (meer) antibiotica te gebruiken in een andere diercategorie, wat natuurlijk niet de bedoeling is (figuur 3). Ook doelbewust schuiven met het gebruik tussen diercategorieën is weinig zinvol. Dit komt toch aan het licht bij de analyse van de ge-

vens en is niet vol te houden. Gefaseerd afbouwen van (standaard) groepsbehandelingen en meer inzetten op individuele behandelingen kan op langere termijn een betere oplossing bieden. Een reductie in het gebruik zal in veel gevallen ook meer succes kennen indien begeleidende maatregelen (in ziektemanagement, bioveiligheid ...) worden genomen.

Door het antibioticumgebruik te bepalen als een 'hoeveelheid' (namelijk het aantal behandeldagen) komen in de eerste plaats de hoge gebruikers in het vizier. Dat is logisch. Om het overmatige antibioticumgebruik in de varkenshouderij aan te pakken kan men vooral bij deze hoge gebruikers vooruitgang boeken. De grote groep van lage gebruikers toont immers aan dat het met (veel) minder antibiotica ook kan! Het is echter de bedoeling dat iedere producent, hoog én laag, zijn

antibioticumgebruik kritisch bekijkt. Cruciaal daarbij is het motto dat antibiotica gebruiken enkel zou mogen indien het verantwoord is, dit wil zeggen indien het echt nodig is en indien het onderbouwd gebeurt (dus na diagnose, bij voorkeur gesteund door labonderzoek en eventueel antibioticumgevoeligheidstesten). Er is inderdaad een belangrijk onderscheid tussen onverantwoord gebruik en hoog gebruik. Het is goed mogelijk dat (een deel van) het gebruik bij hoge gebruikers wel degelijk verantwoord is, terwijl onverantwoord gebruik (zoals standaardgebruik) zeker ook kan voorkomen bij lage gebruikers. Iedere producent moet samen met zijn bedrijfsbegeleidende dierenarts goed zijn resultaten analyseren, zowel de maandelijkse BD_{100} , de gemiddelde BD_{100} als zijn evolutie in de tijd, en daarbij nagaan of het gebruik verantwoord is of beter kan in de specifieke context van het bedrijf. Onderzoek heeft aangetoond dat in er veel gevallen relatief eenvoudige alternatieven bestaan voor antibioticumgebruik (zie www.abcheck.ugent.be, www.amcra.be of www.alleenalshetechtmoet.be). Bij standaardgebruik speelt ook vaak de factor 'gewoonte' mee. Hier is eerder een mentaliteitswijziging nodig. Het is in dit kader interessant op te merken dat sinds 1 januari 2016 elke Certusproducent verplicht is het periodieke bedrijfsrapport te bekijken samen met de bedrijfsbegeleidende dierenarts. Dit moet de doorstroming van de resultaten bevorderen tussen producent en dierenarts, de 2 hoofdrolspelers in het antibioticumgebruik.

Figuur 3 Illustratie van een 'verschuiving' in antibioticumgebruik tussen 2 diercategorieën op eenzelfde bedrijf - Bron: AB Register

AMCRA-KLEURCODES

Vanuit de praktijk merken we dat er vaak verwarring bestaat tussen de kleurzone van het gemiddelde gebruik en de Amcra-kleurcodes van de gebruikte producten. Dit onderscheid is nochtans zeer essentieel. De kleuren hebben immers niets met elkaar te maken!

De kleurzone van het gemiddelde gebruik wordt bepaald bij het benchmarken en geeft aan in welke mate het gebruik hoog of laag is ten opzichte van de andere bedrijven. Rood is zeer hoog, groen is (zeer) laag en geel zit daartussen. De Amcra-kleurcodes daarentegen zijn een kwalitatief gegeven; zij duiden op het belang van de gebruikte antibiotica (de actieve stof) voor de volksgezondheid. Rood is zeer belangrijk of kritisch voor de volksgezondheid, oranje is minder belangrijk, en geel is relatief gezien het minst belangrijk. Het spreekt voor zich dat het belangrijk is om zo weinig mogelijk rode producten te gebruiken. Het is echter perfect mogelijk om alleen maar rode producten te gebruiken en toch in de groene zone van gebruik te zitten. Omgekeerd kan een bedrijf ook voor alle diercategorieën in de rode zone van gebruik zitten, maar toch alleen maar gele en oranje producten gebruiken. Deze 2 zaken mogen dus niet met elkaar verward worden. Ze hebben slechts één ding gemeen: rood is in beide gevallen te vermijden ...

Verantwoord en duurzaam antibioticumbeleid

De evolutiefiguur voegt belangrijke nieuwe informatie toe aan de periodieke bedrijfsrapporten van het AB Register. Samen met de andere informatie in het rapport biedt dit het kader waarin de varkenshouders kunnen streven naar een verantwoord en duurzaam antibioticumbeleid op hun bedrijf. Het blijft daarbij essentieel om de gegevens van jouw bedrijf (registraties en dierbezetting) regelmatig te controleren. Je vindt ook alle relevante gegevens en meer uitleg over AB Register op www.abregister.be.

Dit artikel werd geschreven in het kader van AB Register door Wannes Vanderhaeghen met medewerking van Veerle Piessens (beide wetenschappelijke eenheid binnen Amcra), Evelyne De Graef (coördinator Amcra vzw) en Sharon Lagast (coördinator Belpork vzw).